

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

A közös sors

AMIKOR Clemenceau, Franciaország miniszterelnöke a nyilvánosság elé tárta azt a levelet, melyet Károly császár intézett hozzá a béke ügyében, bezárult a világháború történetének egyik fejezete. A levél közlése megbeszélhetetlen elhamarkodottság lett volna, ha Károly császár közlése idején még mindig az engedékeny szellemű békének eszelekvő munkása lett volna. Az eredeti levél másolatának hiányában, nehezen alkothatunk bírálatot tartalmáról: és a köztudomásra került kijelentések is két irányban magyarázhatók. Annyit azonban mindenképpen beigazolt a levél, hogy Ausztria sokkal határozottabban és hangosabban követeli a békét, mint szövetségese és hajlandó volt olyan békekötésre is, mely lemondásokat jelent elsősorban Németország részéről. Teljes esztendőn keresztül erős politikai és társadalmi mozgalmak sürgették a békét Ausztriában és nem törődtek azzal, hogy ezáltal maguk ellen ingerlik a német katonai pártot. Most azonban csökkent a békemozgalom ereje a porosz junkerek dühének és gyanújának hatása alatt. A keleten kivívott ócsó sikerek, a borzalmasan drága nyugati "győzelem" hatása alatt, a hódítópárt hívei ismét hadikárpótlásról és terület-hódításról álmodnak Németországban. És ezek az álmodozók most a monarchia, a hűtlen szövetséges ellen fordulnak és nemcsak őt átkozzák, hanem az egész katolikus békemozgalmat, melynek Ausztria volt vezére. A németek dühe válságos helyzetbe juttathatja Károly császárt és a Habsburgok uralma történelmének legkomolyabb korszakát éli. Súlyos kérdés, hogy a szigorú lecke után, lesz-e bátorsága ismét a fiatal uralkodónak a béke sürgetésében szót emelni? És ez az egyetlen sajnálatos kialakulás, mely Clemenceau leleplezése nyomán támadhat. Súlyos kérdés, nem halgattatta-e el mindörökké azt a hangot a francia miniszterelnök, mely békét követelt és nem változtatta-e át ellenségnek azt az embert, aki barátoknak kínálkozott.

A francia kormány bizonyára számolt azzal a ténnyel, hogy az események megváltoztatták Ausztria szenvedélyes követel-

sét békéért. A császár Oroszország összeomlása előtt, a nagy olaszországi offenzíva előtt, az Ukrajna-i Rada árulása előtt, Románia fájdalmas meghódolása előtt és a második Somme menti ütközet előtt, írta meg békelevelét. Nagyon sok minden történt azóta, mely azt igazolja, hogy az osztrák béke-párt, még ha annak feje, maga a császár, — nem ura a helyzetnek. Az osztrák kormány tagjai az orosz béke után kijelentették, hogy osztrák seregek nem vesznek részt ezentúl semminemű katonai vállalkozásban, mely orosz terület ellen irányul. És a kijelentés elhangzását követő napon, a hadvezetőség megindította az osztrák katonákat Oroszország ellen. Czernin gróf külügyminiszter ünnepélyesen kijelentette, hogy a monarchia nem foglal el egyetlen talpalatnyi idegen területet. Három héttel később a "magyarok" arra kényszerítették, hogy megváltoztassa álláspontját és "katonai kiigazításokat" fogadjon el Románia területének rovására. Végül ugyancsak a nyilvánosság-hoz intézett beszédében kijelentette Czernin, hogy a monarchia teljesen egyetért Németországgal, Elzász-Lotharingia kérdésében és burkoltan, de úgy, hogy Franciaország megérthette, — kijelentette, ha a császár el is ösmerte a franciák jogos követését Elzászhoz, ez az előismerés csak a multa vonatkozott. Clemenceau miniszterelnöknek, komoly okai lehettek arra, hogy nem tulajdonított nagy fontosságot Ausztria békeközvetítő munkálkodásának. Lehet, hogy Ausztria szándéka komoly volt, de a komolyság oka a kétségbeesett helyzet, a szenvedély és az volt, hogy a kiszolgáltatott, de tehetetlen áldozat szabadulni akart szorongatott helyzetéből. Ausztria nem tehet semmit saját elhatározásából és nem befolyásolhatja szövetségését. Ennélfogva Ausztria béke mozgalmát egyetlen célra használhatta csak fel a szövetséges tábor, hogy az ellenséges országok összetartását még erősebben megbolygassa.

Az orosz forradalom után szegődött Ausztria nyíltan a béke oldalához és akkor kezdte meg béke apostolkodását a császár. Az események összetalálkozása nem a véletlen műve. Az orosz forradalom a pán-szláv eszmék

kimulását jelentette. Megszabadult ellenségétől a monarchia és attól a veszélytől, mely tulajdonképpen Németország szövetségesevé, ha nem hübéres országává, — tette. Ausztria türe a porosz katonai hatalom tultengését, mert célszerűnek látta: ebben látta biztosítékát a cári hatalom ellen, mely Galiciát és a Balkánt fenyegette. Minden ok amellet szólt, hogy az orosz forradalom sikere után, Ausztria a béke mellett foglaljon állást. Még egy másik súlyos ok is készített azonban a monarchiát arra, hogy az orosz forradalom után igyekezzék megteremteni a békét. Oroszország összeomlásában saját jövőjét láthatta a monarchia hatalmi pártja. A szerencsétlenül végződött 1905-diki orosz forradalom első napjaiban adott Ausztriának általános szavazati jogot Ferenc József császár. A sikeres 1917-diki orosz forradalom után kezdett sürűn és hangosan szavalni a "demokrata" eszmékről Károly császár, akkor nyilatkozta ki, hogy nem zárkozik el az ausztriai nemzetiségek követeléseinek teljesítése elől, akkor ígért általános választójogot Magyarországnak és akkor kísérletezett közeledésekkel a csehek felé. Idő kérdése csupán, hogy a teljes párhuzamot megállapíthassuk Ausztria és Oroszország között. Ebben a háborúban, mint a világ minden háborújában, a gazdasági kitartás a döntő tényező. Oroszországban olyan okok is hozzájárultak a forradalom ki-robbanásához, melyek más országban ösmertlenek, de végeredményében azt igazolta, hogy elmaradt, visszafejlődött mezőgazdasági ország nem bírhat ki hosszú háborút a mai időkben. Az orosz forradalomban fedezhetünk fel romantikus elemeket: Rasputint, a carinát, az orosz mágnás osztály tulkapásait, de a forradalom kitörésének és sikerének tulajdonképpeni oka az oroszországi szállító eszközök, vasutak lezülése, a mozdonyok és vasutikócsik hiánya, a mezőgazdasági gépek és szerszámok felhasználása, az ipar teljes összeomlása volt. Az orosz ipar ott tartott már, hogy az orosz paraszt nem tudta megpar-kóztatni lovát. Oroszország nem tudott termelni és nem tudott behozatali kereskedelmet folytatni. Összeomlott, részben azért, mert a hatalom túl ostoba politi-

kát folytatott, sokkal tehetetlenebb volt, minthogy leküzdhetné volna a felhalmozott gazdasági nehézségeket.

Kiseb mértékben hasonló körülmények uralkodnak Ausztriában. A monarchia is elsősorban mezőgazdasági ország, melynek szervezete ugyancsak kezdetleges és földműves népének javarésze középkori gondolkodású. Ipar lassu járású és kis arányú. Még mezőgazdasági munkája is, — nem szólva az iparról, — a német Naumann szerint rendkívül elhanyagolt állapotban van. Naumann véleménye szeriut, Ausztria husz és Magyarország negyven esztendővel maradt el Németország mögött. Rendes időkben, épp úgy, mint Oroszország, élelmicik-keket szállít külföldre. Ha a kormányzat nem is oly kezdetleges és ostoba, mint az orosz cári kormányzat volt, de annyi bizonyos, hogy népszerűnek távolról sem nevezhető. A háborúban szereplő valamennyi ország kitartásának ereje bizonyos határok között mozog. Egyik ország sem tarthat ki a végtelenségig. Oroszország minden erejével elkészült három esztendő alatt. Komoly, kétségbevonhatatlan okok igazolják, hogy Ausztria idejét is megbeszélhetjük. És ez a beelés négy esztendő körül járhat, lehet valamivel rövidebb, valamivel hosszabb időköz. De nem nyújtható a végtelenségig, mert az osztrák államgépezet többé kevésbé olyan állapotban van már, mint a forradalom előtti Oroszországe volt: nem képes már pótolni a felhasznált, kihasznált alkatrészeket.

Ma már nagyon sokan belátjuk, hogy Oroszország kitartása azért is omlott össze, mert kéresei süket fülekre találtak szövetségeseinél és mert a szövetségesek visszautasították háborús céljaik megváltoztatását. Ugyanilyen jelenségeket állapíthatunk meg a központi hatalmak szövetségében is. Amióta elfoglalta trónját Károly császár és megtisztította a miniszteriumokat mindazoktól, akiknek a háború felidézésében részük volt, azóta Ausztria épp úgy, mint Oroszország, annak a mérsékelt programnak szószólója, mely a háború előtti területi helyzetet akarja visszaállítani és meg akarja alapítani az európai ország szövetségét a lefegyverzés és köl-

Folytatás a 2-ik oldalon

ÖREG EMBEREK

IRTA: BIRÓ LAJOS.

AZ öreg asszony: hatvan éves, szelid, kedves és jó.

Az öreg ember: hetven éves; derült, erős és böles.

Van egy fiuk, aki negyven éves, tíz év óta házas és akinek van három gyermeke.

A házasságuk huszadik évében született egy váratlan, kései leányuk. Ez a lány ma ment férjhez. Az öregek az esküvön boldogok voltak; a vacsoránál a pezsgőből is ittak. Vacsora után együtt maradnak. Örömet éreznek és melankoliát.

Az öreg ember: Most már Zaráh felé járnak.

Az öreg asszony: Holnapután lesznek Velencében.

Az öreg ember: Ott maradnak egy hétig.

Az öreg asszony: Vagy kettőig is. Amíg jól esik. Hallgatnak.

Az öreg asszony: Csak boldog legyen.

Az öreg ember: Csak az legyen.

Az öreg asszony: Csak a férje mindig úgy szeresse, mint most.

Az öreg ember: Az nem elég.

Az öreg asszony: De elég. Minden asszony boldog, ha a férje szereti.

Az öreg ember: Nem.

Az öreg asszony: De igen.

Az öreg ember: Nem.

Az öreg asszony: Igen. Csak a férje szeresse.

Az öreg ember: A boldogsághoz nemcsak szerelem kell. És nemcsak a férfié.

Az öreg asszony: De igen. Minden asszony imádja férjét, ha a férje változatlanul és szerelemmel szereti őt.

Az öreg ember: Szerelem nem is kell a boldogsághoz.

Az öreg asszony: Mi?

Az öreg ember: Nem is kell. (Nyomatékosan.) Szerelem nem is kell a boldogsághoz.

Az öreg asszony (mosolyog ezen az ostobaságon).

Az öreg ember: Legalább a férfi részéről nem kell. Az asszony: az más.

Az öreg asszony (meg van sértve): Az asszony az más?

Az öreg ember: Igen.

Az öreg asszony: Ez ostobaság.

Az öreg ember: Ez így van.

Az öreg asszony: Hát te talán nem szerettél engem?

Az öreg ember (nagyon hirtelen): Hát nem.

Az öreg asszony (feláll): Nem?

Az öreg ember: De igen. De igen. Csak úgy mondtam.

Az öreg asszony (leül): Nem. Nem csak úgy mondtad. Másképpen mondtad. Komolyan mondtad.

Az öreg ember: De nem.

Az öreg asszony: De igen.

Az öreg asszony: Soha többé nem fogom elhinni, hogy nem. Mondj el inkább most mindent, mert a valóságnál még sokkal rosszabbat fogok gondolni.

Az öreg ember: De ha mondom, hogy nem mondtam komolyan.

Az öreg asszony (féltekenyen és gyorsan): Megesáltál?

Az öreg ember: Azt soha!

Az öreg asszony: Azt soha. Tehát mást igen. Tehát nem szerettél. Mióta?

Az öreg ember: De nem.

Az öreg asszony: De igen. Régióta?

Az öreg ember: Nem...

Az öreg asszony: Nem régióta? Hát mégis, mióta?

Az öreg ember (elmosolyodik): Hát igazán veszekedni fogunk. Hát igazán féltékeny vagy a multra?

Az öreg asszony (egy kicsit szegényli magát és egy kicsit mosolyog):

Az öreg ember (nagyon gyöngéden): Harminc év óta nem veszekedtünk. És: boldog voltál-e vagy nem, ez a kérdés.

Az öreg asszony (melegen): Boldog voltam.

Az öreg ember: Hát akkor meg minden rendben van.

Az öreg asszony (a kezét nyújtja):

Az öreg ember (nagyon gyöngéden megcsókolja; azután nagyon gyöngéden megöleli az öreg asszonyt):

Meghatva és boldogan hallgatnak.

Az öreg asszony: De miért mondtad, hogy nem szerettél, engem?

Az öreg ember: Csak úgy mondtam. A... bizonyítás kedvéért.

Az öreg asszony: Nem azért mondtad. Másképpen hangzott. Én megértem azt.

Az öreg ember tiltakozik. Próbál bizonyítani, próbál letagadni. Próbálja a beszélgetést elterelni. Az unokáikról beszél. Megpróbálja gyöngédséggel és könyörgeccsel, megpróbálja idegességgel és lármával: az öreg asszony magyarázatot és vallomást követel. Ha most nem mondod, ismétli makacsul, el kell mondanod holnap, vagy holnapután, vagy máskor. Az öreg ember álmos és szeretne lefeküdni, az öreg asszony csendes, szívós és könyörtelen. Egy teljes órai küzdelem után győz.

Az öreg ember (egészen bágyadtan): De csakugyan megígéred, hogy nem haragszol meg?

Az öreg asszony: Megígérem.

Az öreg ember: Becsületesen?

Az öreg asszony (őszintén): Becsületesen.

Az öreg ember (nagyon melegen): Hiszen olyan mindegy most már: milyenek voltak a régi dolgok. Együtt éltünk sok-sok esztendővel. És most itt vagyunk öregeken, nyugodtan, boldogan.

Az öreg asszony: Igen. Mondd hát el.

Az öreg ember: Itt vannak a gyerekeink. Az unokáink.

Az öreg asszony: Igen. De most mondd meg, mióta nem szerettél.

Az öreg ember: Én voltaképpen mindig szerettelek.

Az öreg asszony: Voltaképpen... Nem arról beszélünk. Mióta nem szeretsz szerelmemmel?

Az öreg ember (habozik):

Az öreg asszony: Régióta?

Az öreg ember (int a fejével):

Az öreg asszony: Nagyon régióta?

Az öreg ember: Nagyon.

Az öreg asszony: Mikor kezdődött? A tizedik évben?... (Nem.)

Az ötödikben. (Nem.) Az elsőben? (Nem.) Hát mikor?

Az öreg ember: Az esküvőnk előtt.

Az öreg asszony (összerokkad a székében):

Az öreg ember (elszánja ma-

gát): Hát hallgass ide. (Nagyon gyöngéden.) Drága, öreg feleségem, édes jó párom: nem szerettelek. A szónak abban az értelmében, ahogy az emberek használják, csak egy hétig szerettelek szerelmemmel. Csak egy hétig voltam mámoros, türelmetlen és reszkető.

Az öreg asszony (dadog. De... hogyan... mikor történt?)

Az öreg ember: Szerettelek az eljegyzésünk napján. És szerettelek még egy hétig.

Az öreg asszony: És azelőtt? És azután?

Az öreg ember: Nem.

Az öreg asszony: De hát...

Az öreg ember: Tetszett nekem. Tetszett nekem, mint a

hogy egy erős, egészséges, esinos, üde lány mindig tetszik egy férfinak. Az eljegyzésünk napján pedig... délelőtt... tíz órakor... mikor együtt sétáltunk a Dunaparton, egyszerre megéreztem, hogy szeretsz. És ahogy együtt mentünk és ahogy te szép voltál, fiatal erős, izmos lány, megszedtetted ez a gondolat. És mire a szigetre értünk, megfogtam a derekadat és megcsókolalak. És akkor mámoros voltam egy teljes hétig. Belőled úgy áradt ki a moha, boldog, szomjas, tüzes, kutató leányszerellem, örvényben szerettelek.

Az öreg asszony: És azután?

Az öreg ember: Azután semmi.

Az öreg asszony: Semmi?

Az öreg asszony: Egy cseppet se szeretted.

Az öreg ember: Hát értsük meg egymást...

Az öreg asszony (a szavába vág): Miért nem hagytál ott akkor?

Az öreg ember: Értsük meg egymást. A szerelemnek egyszerre vége lett. Meghidegtem. Kijózanodtam. Hidegen néztelek. Nem borult lángba a fejem. Semmit se éreztem abból, ami mámor és szerelem. De egy hét alatt megszerettelek. Másképpen. Barát módjára. Szerettem — mondtam — nem lesz, de feleségnek nagyon jó lesz. Jónak találtalak. Okosnak. És mindennekfelett nagyon szerettél. Meghatott, könnyekre indított, hogy hogyan szerettél. Alázatosan, boldogan, hálással, hűségesen szerettél. Pribék volnék — mondom magamban — ha itt hagynám ezt a leányt. És maradtam.

Az öreg asszony: Szánalomból maradtál.

Az öreg ember (megzavarodik): Nem... nem szánalomból... hálából.

Az öreg asszony: Szánalomból.

Az öreg ember: Ez különben is mellékes. A szerelem előbb-

utóbb ugyanis véget ért volna. A kérdés az: boldog voltál-e?

Az öreg asszony: Boldog voltam-e?

Az öreg ember: Igen, légy őszinte. Nézz vissza negyven évre. Érezted-e csak egy félórára, csak egy percre is negyven év alatt, hogy nem szeretlek? Volt-e egy pere, amelyben nem voltam gyöngéd, hűséges és jó?

Az öreg asszony (meghatva): Nem volt.

Az öreg ember: Még a szerelmet, a mámoros és tomboló szerelmet is megmutattam neked. Emlékezz vissza.

Az öreg asszony: Ez igaz. Te vagy a leggyöngédebb, a legfigyelmesebb, a legjobb férj a világon.

Az öreg ember: No látod. És tudod, miért merem én most elmondani mindent neked?

Az öreg asszony: Miért?

Az öreg ember: Nem azért mondtam el, mert egy szó kicsuszott a számon és mért egy óráig gyötörtél a magyarázatért és mert azt ígérted, hogy nem hagysz nyugton, ha meg nem magyarázom.

Az öreg asszony: Hanem!

Az öreg ember (diadalmasan): Hanem azért, mert rájöttem az igazságra. Mert biztos vagyok benne, hogy te is megerősítetted.

Az öreg asszony: Mi az!

Az öreg ember (lassan): Ez az igazság az, hogy a szerelem boldogsága együgyűség és ostoba semmisség az apaság és az anyaság boldogságához. A legnagyobb, a hasonlíthatatlan, földi öröm az apa és az anya öröme a gyerekekben. És az igazi kapocs két ember között, az örökös, az elterelhetetlen kapocs: az a közös és együtt élvezett öröm, amit a gyerekekben találtak. A mi kettőnk életéhez nemsokára oda lehet tenni a pontot. De itt vannak a gyerekek. Övék az élet. És legyen is az övék. Minden legyen az övék. Értük... értük meg tudnánk halni. Ezért mondtam el neked mindent. Nekünk ugyanis mindegy. Én hűséges és jó voltam hozzád negyven évig. De most érezniük kell, hogy a kettőnk egész szeretete az övék. Értük élünk. Bennük élünk. Mi semmik se vagyunk. Minden ök. Igaz ez!

Az öreg asszony (meghatva): Ez igaz.

Az öreg ember: Ugy-e, hogy igaz?

Az öreg asszony (meggyőződéssel): Igaz.

Késő éjszaka lett. Mind a kettőn álmosak. Lassan, nyugodtan, békésen lefekszenek. Gyöngéden elbucsznak egymástól. Sötét lesz.

HA MOST fizet elő a Magyar Hírlapra, megkapja még az 1918-dik esztendőre szóló pompás kiállítású, példátlanul értékes és gazdag tartalmu NAPTÁRUNKAT.

A Magyar Hírlap előfizetési ára:
Egész évre két dollár, fél évre egy dollár.
Canadában egész évre 3 dollár, fél évre \$1.50.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
2227 W. JEFFERSON AVE. DETROIT, Mich.

Ösök és utódok

IRTA: VÉR MÁTYÁS.

A vacsora már vége felé járt s Garami Tibor úgy érezte, mintha valami könnyű mámor köde borult volna agyára. Nem sokat átvitt s így maga sem tudta, hogy a nehéz borok illatától vagy a mellette ülő szép asszony rávilágoló szemének sugarától elevedett-e fel annyira, hogy egész este oly könnyűnek, vidámnak és szabadnak érezte magát, s hogy oly fesztelenül, elfogulatlanul ömlött ajkairól a szó, mintha nem is ő lett volna a világ legkomo-lyabb, legelzárkózottabb embere. Még az sem hozta zavarba, ha valamelyik inas nesztelen léptekkel háta mögé került, hogy szin-ig töltse félig megürült poharát, pedig máskor, odahaza saját cselédjének belépése is ajkaira fagyasztotta a szót.

Egész este csak ő beszélt. Megnyitott a szíve. S mint a jól el-zárt pezsgős palaecskéből, ha le-pattan róla a zár, pezsgő és rohanva gyöngyözik fel a beszorított szénsav, úgy tört elő lel-ke hirtelen támadt nyílásán a sok rég eltemetett, száz lakat alá zárt emlék, gondolat, tapasztalat, tu-dás és szellem. Lassanként meg-részedgett a saját hangjától, győzedelmesnek, ellenállhatatlan erejének kezdte érezni magát s egészen megelégedett arról, mily kedvetlenül, félve és elfo-gódva ült a vacsorához.

Egy hete már, hogy itt dolgo-zik a kastély új szárnyának ter-vezetén, de első eset volt, hogy együtt étkezett a kastély urá-val, János herceggel. A herceg ugyan nagyon szíves, nagyon ud-varias volt hozzá, a hercegnőnek is első napon bemutatatta s mfa-den tiszteletet megadott és mega-datott neki, de Garami mégis tel-jesen elkülönítve, magában élt és dolgozott, s ha a herceg oly-kor fel is kereste s elbeszélgetett vele, mindig megérezhette, hogy csakis mérnökének, intelligens munkásának tekinti, nem pedig vendégének. Ha kezét szorított vele, olyan leereszkedés áradt a finom, puha kéz hűvös szorítá-sából, mint amily leereszkedéssel nyujthatta valamelyik őse kéz-esőkre kezét a Garami elődeinek, kik valamikor e birtok jobbágyai voltak.

Garamit eleinte bosszantotta a dolog. De csakhamar megnyu-godott. Elvégre is ő pénzt keres-ni jött de, nem barátságot. Ma-ga is gögös ember volt s így tisztelte mások gögjét is. Ha nem élünk is a középkorban, gon-dolta, a hercegnek is megvannak a maga emberi jogai.

Szorgalmasan, nagy ambícióval dolgozott munkáján s eszébe sem jutott sem a herceg, sem a her-cegasszony. Ha besötétedett s nem látott dolgozni, nekiindult a kas-tély mögött elterülő erdőnek s éjfélig elő sem került. Nem be-szélte senkivel, élt magának és a munkájának s vele sem törődött senki.

Nagyon meglepődött tehát, mi-kor a herceg megérezte, hogy vacsorára várja. Eleinte vissza akarta utasítani, de aztán eszé-be jutott, hogy még plebejusi fé-lénységnek találják magyarázni s csak azért is elment. Pedig mi-kor átöltözködött, a hideg ve-rejték gyöngyözött homlokán a

belső remegéstől és izgatott fé-lelemtől. Érezte, hogy néha na-gyobb hősiesség egy vacsorára menni, mint egy háboruba.

Nagyon barátságosan fogadták. A hercegasszony elbájosan fi-nom és kedves volt, a herceg elő-zékeny és udvarias. Garami még sohasem érezte magát ilyen jól idegen társaságban. Mintha ki-cserélték volna. Felolvadt a lel-ke e légkörben s magában meg-állapította, hogy ezt az egyenlő műveltség s egyenlő gondolko-zás okozza. S lassanként érezni kezdte saját fölényét. A herceg-nő tágra meredt, esodálkozó sze-mekkel hámulta s időnként vér-hullámok borították el arcát, ha Garami szilaj, tüzes nézésű sze-meit reátapadták. A herceg finom mosolylyal figyelt beszédére s ritkán szólalt meg, mintha ére-né, hogy a hallgatás az okos em-ber egyetlen fegyvere a kitűnő beszélővel szemben.

Garami tekintete olykor hosz-szasan pihent meg a hercegen. Elnézte e magas, elegáns alakot, finom mozdulatait, szabályos met-szésű, halvány arcát, hófehér á-polt kezét, pompás szőke haját és bajuszát, csillogó fehér fogait és vérpisros ajkait s amint ott ült vele szemben, nyugodt, esendes tartásával, hideg tekintetével, úgy érezte, mintha nem is vele egy-koru ember, hanem egy több száz éves szobor ülne vele szem-ben, kit akkor faragtak, mikor azt a nehéz, ezüst, billikomot, melyet keskeny, fehér kezével oly előkelő könnyedséggel emel piros ajkai közül kivillanó fogai elé. Úgy érezte, hogy több száz esz-tendő munkájába került, míg o-lyan simává, szabályossá lehetett faragni, oly fehérre, finomná le-hetett gyurni, esiszolni az anya-got, melyből e szobor öntve volt s mintha a két szemekből néha-néha kicsillámló hideg kegyetlen-ség ugyanazon szemekből sugá-rozna rá, melyek kétszáz év e-lőtt oly nyugodtan nézték végig, míg a Garami szepapját halálra botozták.

Olykor meg is riadt e hideg tekintettől, de aztán hirtelen az öröm vagy talán a káröröm ér-zése dagasztotta szívét, ha eszébe jutott, hogy a kegyetlenség, mely e hideg szemekből árad, már sen-kire sem lehet ártalmas s hogy az a százados szivtelenség és ön-zés, mely e finom, fehér arcról sugárzik, csak azt szivhatja és használhatja ki, aki engedi. S ha rátekinthet a hercegnő égő ar-cára, mohón reátapadó szemekre, s ha néha megérintette ruhája széle, vagy puha ujjainak hegye, akkor diadalmas mámor töltötte meg szívét s úgy érezte, kettőjük között ő az erősebb, a hatalma-sabb, a győzelmes, a parancsa-ló.

A vacsora elég korán ért vé-get, mert a herceg még az éjjel el akart utazni. A hercegnő hosz-szasan és melegen szorította meg kezét, a herceg pedig kikísérte a verendáig s igen barátságosan bucsuzott tőle.

Garami mámoros fejjel, a bol-dogságtól szinte öntudatlanul sé-tált a park felé. Megremegett a gondolatra, hogy az elhagyott kastélyban egyedül marad azzal a csodaszép asszonnyal, ki véré-t

olyan izgatott forrásba hozta. Ezen a diadalmas, mámoros estén semmi sem látszott előtte lehe-tetlennek. Azt megérezte az asz-szony vágyakozó tekintetéből, hízkelkedő, alázatos mosolyából, hogy semmiféle vakmerőséget, erő szakosságot nem találna tola-kodónak ezen az éjszakán s ezerféle vakmerő, kalandosnál kalando-sabb terv merült fel agyában, hogy mikép juthatna a hercegnő szobájába.

Az éjszaka kissé esipős volt, de nem hűtötte le a forró agyát. A hold bevilágította a park utait s ráragyogott egy thuja erdőeske közepén felállított szoborra. A szobor hófehér area rábámult a feléje ballagó Garamira gunyos mosolylyal, gögös tekintettel, mintha számon akarná kérni, hogy merészel a joggágyfiu hi-vatlanul elébe toppani. Ugyanaz a finom, nemes arc, azok a hi-deg, parancsoló szemek, mint a János hercege. Garami tüstént ráismert. Harmadik István szo-bora volt, azé, aki a családnak a hercegi koronát megszerezte s a ki Garami ősapját deresen halálra botoztatta. Garami gunyosan né-zett végig rajta s eszébe jutott, hogy most e kevély szobor utó-dának és képmásának visszaad-hatja azt a gyalázatot, melyet az ő ősei szenvedtek e helyen. Ma-ga sem tudta, hogyan kerekedett szívében egyre jobban a szerel-mi vágyakozás édes-keserűségébe a boszuvágy keserű-édessége, esa egyre jobban összegeyedett lelkében a két érzelem s sovár, fojtó, nehéz indulat remegtette meg széles vállait. Még egyszer végigtekintett egy gyűlölködő, megvető pillantással a szobron, aztán leült a szobor előtt levő kőpadra s fejét kezére támaszt-va, gondolkodott.

Sokáig ült így elmerülve. Vé-gig gondolt egész életén, örömtel-en, a szegénységtől és munkától megsavanyított ifjúságán, a büz-hödt hónapok szobákon, a verej-tékszagu szobalány- és varrónő-szeretőkön s eszébe jutott az a pompás, ezeréves ápoltságból és jóléteből született, finomságban és ragyogásban felnőtt férfi, a hatalmas, gazdag ösök, előkelő, ragyogó, művelt asszonyok ivadéka s pillanatra kétség szállta meg, hogy ez a ragyogó szépségű, illatos, előkelő asszony feleserél-né-e, ha csak pillanatokra is, a paraszti ivadékával. Azután is-mét eszébe jutott az asszony me-leg, vágyódó pillantása, forró készorítása s új reményesség szá-llta meg szívét. Érezte, hogy ezen a régi, évszázados egyformaság-ban maradt helyen is tanyát ütött az új idők szelleme s lehető-vé tette, hogy egy szép, erős, mű-velt férfi, ha paraszti ivadéka is, ur lehessen a hercegek kas-télyában is.

Azután multak az órák anél-kül, hogy érezte volna. Gondol-kozott anélkül, hogy tudta vol-na miről. Egyszerre kocsirobogás riasztotta fel.

— A herceg most utazik, — gondolta magában.

Aztán sokáig csend volt. Az éjszaka leborított álomba bódító illattal telehintett palástját a nagy köoszlopokon lomhán elte-rülő kastélyra s nagy hallgatás

támadt. Aztán nagysokára, apró, óvatos léptek recscentették meg a park porondját. Garami felte-kintett. Egy sötét shawlba bur-kolt karsu alak közeledett sie-tős, ijedt lépésekkel. A hold rá-vetette, bánatos világát előbb a szoborra, aztán az asszonyra. Ga-rami rögtön felismerte. A herce-gasszony volt. Elébe rohant. Az-tán két puha kezeeske takarta le szemét, hogy ne láthasson s egy forró szájaeska ajkait, hogy ne kiálthasson.

Mire Garami szobájába oson-hatott, már hajnal váltotta fel az éjszakát. A kastély még mély álomban lélegzett, csak a park kezdett ébredezni. Nesztelen lép-tekkel suhant végig a parkon, a nélkül, hogy élő lényvel talál-kozott volna. Sietve nyitotta be az ajtót s aztán ijetten visszahö-költ.

Szobájába gyertya égett s Mi-hály, a komornyik rakosfgatta ruháit a bőröndjébe. Mérőszkö-zei, rajzai már mind össze voltak csomagolva, mintha utra készült volna.

— Maga mit keres itt? — ri-adt rá a szolgálma.

— A kegyelmes herceg paran-csolta, hogy csomagoljam össze a holmiját s itt várjam be, míg vissza tetszik jönni. Mondta, hogy a mérnök ur azonnal utaz-zik. A kocsis már befogott s mind járt előáll a kocsi, hogy bevigye a mérnök urat Szántóra, az állo-másra.

— Hát nem utazott el a kegyel-mes ur?

— Elindult, de nemsokára visz-szajött. Az uton rosszul lett s vissza kellett jönnie.

Garami elgondolkozva nézett maga elé. Érezte, hogy valamit tennie kellene, magyarázatot kér-nie s nem volna szabad túrnie, hogy így kidobják. De érezte a ferde helyzetet s még gondolko-zásra sem volt ideje, mire a ko-esi előállott. Beugrott a kocsi-ba s rá sem tekintve a szemtelenül vigyorgó komornyikra, hátradől a hintó párnájára s vissza sem tekintett, míg a kocsi kirobogott az utra. Pár pillanat múlva újból kocsirobogást hallott. Visszané-zett. A kastély kapuján épp ak-kor gördült ki egy másik hintó. Csak annyit láthatott, hogy egy uti ruhába öltözött magas, kar-esu nő ül benne. De a kocsi épp ellenkező irányba rohant s csak-hamar elnyelte az ut felvert pora.

Mikor Garami pár év múlva újból erre vitte útja, ujult erő-vel ébredt fel lelkében a régi emlék. Csodálatos vágyódást ér-zett, hogy újból viszontlássza azt az édes arcot, mely élete legbol-dogabb éjszakájára emlékeztette s ha már nem láthatta, legalább hallani szeretett volna felőle.

Utítársai épp a hercegről be-szélgettek s minden tartózkodás nélkül szidták, mint a bokrot, hogy mindenkét kihasznál, min-denkinak a munkáját ingyen ki-vánja s hogy miatta nem lehet megélni senkinek az egész vidé-ken.

Garami beleszólt a társalgásba: — Hát a szép hercegnő itt la-kik még?

Utítársai rábámultak.

(Folytatás a 7-ik oldalon.)

NAGYB szőke volt, arevo kába kiéle szelt róla, hideg self dettől fog haladt, érz lett áll és gyébre, ar ra csak, n eszköz egy amit magá alatt ötszá hiszem, apé daképnék gasztalta, kor. mikor — mi is? Néha eljöt kezekkel sé elé nézett rövid szav A pénzről amit azzal lenséget, n e bizonytal és mások gornással a külsönkre ránk, egy tott, a mi te; "meg rőtön, mi zott. Én n tam, mikor vem dobog gondoltam, szelni, csak tomban ige de néha lo és valami

per von F ráz lött T Eu

Gurul a pénz

IRTA: KARINTHY FRIGYES

NAGYBÁTYÁM, Bohus Ervin, szőke és kékszemű ember volt, arevonásai a kemény munkába kiélesedtek. Apám úgy beszélt róla, mint kéréltetlen és hideg selfmademanról, aki kezdetül fogva egyetlen irányban haladt, érzések és indulatok felett áll és soha nem gondol egyébre, arra a felfelvezető utra csak, melynek tetején cél és eszköz egy: a vagyon s minden, amit magával hozott. Három év alatt ötszázszázteret teremtett. Azt hiszem, apám nem szerette: példaképnek állította elénk és magasztalta, de elhallgatott olyankor, mikor — az ő hatása alatt — mi is magasztalni kezdtük. Néha eljött hozzánk, hátratett kezekkel sétált fel és alá, maga elé nézett és különös, kemény és rövid szavakkal beszélt velünk. A pénzről beszélt és mindenről, amit azzal szerezhetünk: függetlenséget, nyugalmat, biztonságot e bizonytalan világban, önbecsülést és mások szeretetét. Kinos szigorúsággal vigyázott különösen a külsőnkre, néha hirtelen nézett ránk, egy nyakkendőt megigazitott, a mi felszerelésünk érdekelt; "meg kell venni" mondta rögtön, mihelyt valami hiányzott. Én mindig zavarban voltam, mikor nálunk volt, a szívem dobogott, az ő sok pénzére gondoltam, nem mertem vele beszélni, csak ha kérdezett. Tudatomban igazat adtam apámnak, de néha lopva néztem az arcára és valami titkos uton kutattam.

Mindnyájan nagyon komolyak voltunk és tág szemekkel néztük őt és utra készültünk, — és akkor úgy rémlett nekem, hogy szemüvege mögött hirtelen tréfás és gyerekes hunyor villant föl pillanatra és mintha hirtelen ilyesfélét akarna mondani nekünk: "De hát ne ijedjete meg azért, esacsik, hiszen nem olyan komoly ez, és talán nem is kell nektek az a sok pénz és talán nem kell nekem se és talán azért gyűjtöm csak, hogy egy nap minden pénzért törmelék-csokoládét, vagy ilyesvalamit vegyek és együtt megegyük, — egy millióért törmelék-csokoládét, nem volna jó?" De hamar elkomolyodott.

II.

Néha elmentünk hozzá és félve és illedelmesen üldögéltünk a nehéz borszékekben. "Igenis, Ervin bácsi", mondtuk és kiegyenesedtünk, ha hirtelen, kurtán és röviden ránk szólt. Otthon szigorúsága engedett és gyakran láttuk mosolygni. Furcsa, gyermekes mosolya volt, amit valamikor, nagyon régen szokhatott meg és ami most úgy jelent meg az arcán, mint valami emlék, idegenül: a szájszöglete kicsit remegett, mikor mosolygott. Vacsoránál szinte vidám lett néha; történetek jutottak eszébe és ravaszul nézett körül. Lopva, fojtott hangon mondott el holmi anekdotát, és mikor mindnyájan neveltünk, hirtelen megfogta a felesége kezét és megcsókolta. Én

az asztal végéből remegő feszüléssel figyeltem az arcát és megpróbáltam elképzelni, mit érezhet ő, a gazdag és hatalmas. Ez a mozdulata zavarba hozott és kínos várakozással néztem a feleségére és valahogy rosszul esett ez a kézcsók. Az asszony engedte a kezét, mint egy tárgyat: az én ködös gyerekefejem úgy érezte, hogy ez nem jó, hogy az asszonynak zavarba kellene jönni, visszahúzni a kezét, elpirulni, vagy általában valaminek történni kellene erre, hiszen mindent tőle kapott, az én nagybátyámtól, a nehéz selymet és csipkét és a fehér szobát.

Vacsora után az asszony zongorához ült és fehér kezei nyugodtan pergették a billentyűket. Mi a zongora köré álltunk és nagybátyám hátul egy karszékbe ült és szivarozott. És a homályban elereszkedtek szemei és szája és két ujja ernyedten engedte el a szivart és maga elé nézett. — és én akkor elszoruló szívvel éreztem, hogy a melódiára figyel és hogy a melódiá valami ismeretlen és borzasztó dolgot jelent: a tehetetlen melódiá, melynek ninesenek szavai, tehetetlenül és vadul dörömböl a zongorából, hogy megértesse magát, mert mondani akar valamit, fenyegetőzni és sürgetni és kétségbeesetten figyelmeztetni valami szörnyű panaszra, ami utolér a hátunk mögött és fejünk felett van már, — a vonító melódiá, mely koponyánk ajtaját kaparja

szükölve, hogy bebocsássuk, de beszélni nem tud, mert nem adtak neki szavak.

De akkor az asszony arcára néztem és láttam, hogy nem figyel a melódiára. Az arca hideg volt és az orrát fintorgatta, és láttam, hogy másra gondol. Ekkor nehéz, hideg rémület szállt meg, mikor láttam, hogy ő nem figyel a melódiára és másra gondol.

III.

November egyik első napján nagybátyám hat óraker elment a nagyvállalkozó irodájából, nehéz kabátját felhajtotta, mert köd volt és automobilba ült. Hat óra lehetett. A felesége születésnapja volt és ő négy hónapja készült erre a napra. A vállalkozás sikerült, s ezen a napon a nagy, párisi utról akart beszélni a feleségével, az ő második nászutjukról. Most egy vakító és ingerlő tréfát gondolt ki, amire rég készült, azt a módot, amivel tudatja majd a feleségével, hogy a vállalkozás sikerült és hogy elutaznak. A kabátja két zsebét teletöltötte aranynyal, duzzadtra töltötte és az automobilban furcsán mosolyodott el. Bemegy a feleségéhez és halkán járkál a puha szőnyegen. "Mi van a zsebedben, hogy tömheted így tele", kérdezi a felesége és ő odamegy és a felesége a zsebébe nyúl.

Nagybátyám sápadt volt: egyszerre látta a fehér kezet, amint a hideg aranyak közt turkál, — hideg, fehér kéz az éles, villogó

— 556 —

perceket. A jelzőlámpák tovasodródtak, a vonat emelkedett...

Hirtelen fehér, kegyetlen világosság kápráztatta el szemét. A nappali fény beözönlött. Allan megállította a vonatot.

Tizenkét perc késéssel érkeztek meg Európába.

(VÉGE.)

— 553 —

feltűnik az alaguti vonat és berobog. Allan kiszáll, beszélget Strommal és vele együtt újra beszáll. Öt perc telik el és a vonat tovább megy. Távirat: "Allan két perc késéssel érkezik Bermudába".

A banketről távozik egy csapat résztvevő, a legtöbben azonban maradnak. Huszonnégy órán keresztül ébren voltak, hogy követhessék Allan utját. Sokan szobát is béreltek a szállodákban és néhány órára aludni tértek, de parancsot adtak, hogy rögtön keltsék fel őket, "ha valami történne". Az utcákon már szakadt a rendkívüli lapok zápora.

— Allan utban volt.

A vonat száguldott a tárnákon át, hogy csak úgy dübörögtek előtte és mögötte mért földnyi távolságra. A vonat a fordulónál úgy dőlt oldalt, mint egy mesteri alkotásu vitorlás: a vonat vitorlázott. A vonat, ha fölfelé vitt az ut, egyenletesen és nyugodtan emelkedett, mint egy repülőgép: a vonat repült. A sötét alagut fénytestei hasadékok voltak a vak homályban, a jelzőlámpák tarkán ragyogó csillagok, melyek nekirohantak a süvítő torpedósajka kerek ablakainak, az állomás lámpásai tovasuhanó meteorrajok. Az alagut-munkások (az állomások vasredős ajtóit mögé elsáncolva), e-

emsokára viszrosszul lett s

kozva nézett hogy valamit várakozott kérészetűn. De érezte a még gondolkoje, mire a kórt a kocsiba szemtelenül kora, hátradől s vissza sem pesi kirobogott at mulva újból ott. Visszanépuján épp ak y másik hintó. ott, hogy egy t magas, kar-De a kocsit épp rohant s csak ut felvert pora.

pár év mulva tja, újult erőlkében a régi vágyódást érvizsontlássá azt ly élete legbolra emlékeztette hatta, legalább volna felőle.

hercegről be-ten tartózkodás mint a bokrot, kihasznál, min-áját ingyen ki-atta nem lehet az egész vidé-

a társalgásba: hercegnő itt la-

ultak.

7-ik oldalon.)

aranyak közt és összeborzongott. gott.

Az automobilt elküldte, lassan ment fel a lépcsőn és halkán nyitott be. Az előszobába nem jött ki senki. A felesége szobája felé tartott, előre mosolygott már s borzongott előre a tréfán. — Óvatosan nyomta be az ajtót, de nem talált bent senkit. Körülnézett és becsengette a szobalányt.

— A nagyságos asszony elment? — Igenis, öt óraker. Különben egy levelet hagyott az íróasztalon. A kis bördöt vitte.

Nagybátyám elolvasta a levelet. Első gondolata a szobalány volt, hogy vajjon az nem nézett-e oda, vagy nem olvasta-e. Egy kisit elpirult. Köhögött és a levelet rendesen becsengette az egyik zárt fiók részén, meg lökdöste is kevéssé egy papírvágó késsel, mert a csúeske kiállt. Egy pillanatra leült, aztán megint észébe jutott a szobalány.

— Jól van, Anna, köszönöm. Nagybátyám aztán felhajtotta a gallérját, tétován álldogált két percig, észébe jutott a nehéz köd, odaküint, az utéán, és a hideg levegő.

A homályos lépcsőn lefelé ment mintha távoli dübörgést hallott volna. — egyetlen vonat dübörgött a távolban zakatolva, egyetlen vonat, amit lekészt: és most úgy rémlett, hosszú, hosszú, üres idők jönnek és nem jön vonat, — az állomáson éjszaka és sötétség az ör lehajtja piros zászlóját: "Mehet" sápol egy hang, az ör bemegy és lefekszik. Aztán sötétség.

IV.

Most ugy volt, mintha évek

óta nem látta volna. Ez volt különös, hogy nem haragudott. A távoli vonatot figyelte magában és elviselhetetlen irigység és hideg gémberedett szívében. Nem haragudott rájuk, irigyelte őket, és homályos szavak bukdácsoltak mélyen, mélyen, a megbénnult tudat fenekén: könyörgő szavak, amikkel a feleségének könyörgött, hogy miért nem vitte őt is magával, — szívesen álldogálna a folyosókon, a dübörgő vonatban, és nézné, tisztelettel és mo-

hón, nézné, hogy azok hogy eső-koloznak. Hiszen ő csak egy tréfi akart csinálni, már előre mosolygott, ravaszul és beszélni akart: és akkor egyszerre durván szájára ütöttek.

A mellékcákba jutott, este kilenkor. Nagyon fáradt lett. Igen szeretett volna egy kályhát találni és meleg ételleket. Egy kis koresma villant fel hirtelen, a hová diákkorában járt, bablevest evett, nők szolgáltak ki. De ezt rögtön elfelejtette. Hanem ekkor

alattomosan elmosolyodott, — igen, — mondta magában, — igen, itt a mellékcákban... Ezt is diákkorában fedezte fel... Nők járnak arra... nini, hogy nem jutott észébe...

Szép nők, meleg ruhákban. Rögtön talált egyet, bátortalanul szólt is hozzá, de tudja Isten miért, az nem állt meg... Végignézte és tovább ment. Nagybátyám kísérte egy darabig, s fáradt feje holmi aljas, régi szók után dadogott... Talált egyet, durva és trágár szó volt. Felhangosan mondta párszor, de a lány nem hallotta meg. Nagybátyám reszkette kótorászott zsebeiben és egy esőmő aranyat szedett ki. Ránézett, pergette az ujjai közt.

Másnap reggel találtam rá, iskolába menet. Még sötét volt, lent, a Duna-parton a hajó lámpái égtek. Nagybátyám a lépcsőn ült a sűrű, hajnali ködben, két lábát felhuzta, hogy ne érje a víz. Fűtőrészt és ugrómacskát játszott az aranyakkal; egyenként porgette őket: az aranyak koppanva pattantak le a lépcső széléről s kettőt-hármat ugrottak a vizen... Vidáman pislantott rám, mikor meglátott: a szája tele volt csokoládéval, valahol törmelék-csokoládét vett és azt reggelizte, és az arcát bemaaszatolta a barna péppel. Leültem melléje, a lépcsőre.

— Látod, te számár, így kell — mondotta anélkül, hogy felém fordult volna. A hangja olyan volt, mint mikor idősebb fiu tanítja öcsét. Két sapkás ember tarott feléje negyedórával azelőtt, hogy odaértem, egy munkás hívta őket telefonon.

MINT SZOBOR. . .

Mint szobor, mit magányos szobába
Allitanak karcsu asztalon,
Körötte ezer furcsa lom.

Csak néz. Nyugodt-nyitott szemében
Jóság és mély, nagy messzeségek:
Fagyott könnyüi régi szenvedésnek.

Csukott két ajka néma bátyafal,
Mögötte, mint lakatlan várba,
Nagyitku kincsek vannak tán bezárva.

Fölötte nyomtalan száll az idő
Komoly arca örök-változatlan
S figyel, ki megy, ki jő?

És vár, remél, hogy bus agyagja
Összetör s szabad lesz mégis....
— Így várok én is.

Bányai Zoltán

— 554 —

zek a kemény fickók, akik száraz szemmel mentek keresztül a nagy októberi katasztrófán, sirtak örömeikben, mikor az öreg Macot elröppenni látták.

Lloyd nyole órára keltette fel magát. Megfürdött, megreggelizett és szivarra gyújtott. Nevetett, mert itt jól érezte magát. Végre zavartalanul volt, végre távol volt az emberektől és olyan helyen, ahová senkisem jöhetett! Időnként végigsétált kivilágított ragyogó lakosztálya tizenkét szobáján, melyeket a gép hurcolt maga után és amelyeket pompás ózondus levegő töltött meg. Kilenc óraker Ethel felhívta telefonon és tíz percig társalogtak. ("Ne dohányozzál tulsokat, pá!" — mondta Ethel.) Aztán elolvasta a telegrammokat. Hirtelen megállt a vonat. Egy nagy állomáson voltak, a "forró tárnákban". Lloyd kinézett egy tolóablakon és nagy esomó embert látott, köztük Allant. Lloyd megebédelt, aludt egyet és a vonat megint állt és szalonjának ablakai nyitva voltak: az üvegfalon keresztül kék tengert látott, a másik oldalon pedig beláthatatlan embertömeget, amely lelkesen kiáltozott. Azórán voltak. Szolgája értesítette, hogy negyven perc késésük van, mert egy olajtartány kiesurgott.

Erre megint bezárták az ablakokat. A

— 555 —

vonat a mélységbe rohant és az öreg, szikadk kis Lloyd fűtőrészni kezdett örömeiben, amit már husz esztendeje nem tett.

Azórától kezdve Strom vezetett. Teljes áramot kapcsolt be és óránként kétszázkilenevenöt kilométert ért el. A mérnökök nyugtalankodni kezdtek, de Strom, akinek hőség kiharhatta a haját, de nem ám az idegeit, nem engedte, hogy belekontárkodjanak a mesterségébe.

— Felsülés volna, ha elkésnének, — mondta. A vonat oly gyorsan haladt, hogy úgy érezték, mintha mozdulatlan volna; a lámpák szikrák gyanánt rebbentek elébe.

Finisterrába értek.

New Yorkban megint éjszaka lett. A szállók megteltek. Tombolt a lelkesedés, mikor a távirat az óriási sebességet jelentette.

Behozzák-e a késést, vagy sem? A fogadások esztelen módon felszöktek.

Az utolsó ötven kilométeren Allan vezetett.

Nem aludt 24 órán át, de az izgalom erőben tartotta. Sápadság és kimerültség látszott rajta, inkább elmélyedés, mint öröm: sok minden járt az észében...

Néhány perc múlva meg kellett érkezniök és számolták a kilométereket és másod-

KÉT nagy kete hintó, kelő feledé a vasbrat XIV. Laje nek a köv ros, fekete nész-szerű az özvegy reggeltől e nemes mat

Ott lako amely övig öltöztetve. höz esilfár képek köz magasztos vegy grófn . Barkosn lesége jele társra és m sal erőt v hangon ny

— Kegy gyon ránk gény uran ta, de mo vább. Bet délre küld már betev az egész c

A grófn nal köny begte:

— Édes

hogy segít én jó iste ni fog. E nek az el annak az alapja az lyek szám

— Nem nyom! Az gadná: Ő ha éhen tasitaná

— Lás büszkeség nak egész ez ellen.

— De ként-hivő ház hü Talán ez foglalkoz nagyon b ta volna gyobb me volna, es lett voln nagyon b asszonyor hóg egész szorog, pedt...

A nem szegélyes sirta a gább gy lami kö

— De rajta? M

— Va esalnunk a műte legnagyobb sége. E Most o járna, hetne a

A gr jószágos ta: — J mulva, zom a segede

ANEKDOTA

IRTA: NAGY ENDRE.

KÉT megfontoltan trappoló, nagy fekete paripa, egy fekete hintó, amelynek kerekai előkelő feledékenységgel őrizték meg a vasabranesokat, mintha csak XIV. Lajos idejében zötyögnének a kövezeten, két kerekgalléros, fekete köpenyeges, apaszinész-szerű férfi a bakon: ez volt az özvegy grófné fogata, amelyen reggeltől estig róta az utcákat a nemes matróna.

Ott lakott a szürke palotában, amely övíg esiszolt gránitba volt öltöztetve. Puha szőnyegek, nehéz esillárok, mély tónusu antik képek között az emberszeretet magasztos érzelmének élt az özvegy grófné.

Barkosné, a veterán festő felesége jelentkezett nála kihallgatásra és miután egy kis zokogással erőt vett magán, panaszos hangon nyöszörögte:

— Kegyelmes asszonyom, nagyon ránknehezedett a sors. Szegény uram dolgozott, amíg bírta, de most már nem bírja tovább. Beteg a tüdeje, az orvos délre küldi, de hogy menjen? Már már betevő falatja is alig akad az egész családjának.

A grófné jóságos szeme azonnal könybeborult. Szeliden rebegte:

— Édesem, majd megpróbáljuk, hogy segítsünk rajta és bizom az én jó istenemben, hogy sikerülni fog. Egy jótékony nőegyletnek az elnöknője vagyok; talán annak az egyesületnek van még alapja az ilyen rendkívüli segélyek számára.

— Nem, nem, kegyelmes asszonyom! Az uram azt el nem fogadná: Ő büszke lélek és még ha éhen halna, akkor is visszautasítaná az alamizsnát.

— Lásd, ezt rosszul teszi. A büszkeség csunya bűn. Urunknak egész földi élete nemes példa ez ellen.

— De ő mégis büszke. Egyébként hívó, jámbor ember, az egyház hű fia, de nagyon büszke. Talán ez összefüggésben van a foglalkozásával, de tény, hogy nagyon büszke. Sokszor eladhatta volna egyik-másik képét, nagyobb megrendeléseket kaphatott volna, csak egy kicsit utána kellett volna járnia, de ő mindig nagyon büszke volt. Ő kegyelmes asszonyom, ha hallaná, hogy köhög egész éjszaka! Már alig vándorog, a melle egészen besüpedt... de nagyon büszke.

A nemes grófné elővette fekete szegélyes zsebkendőjét és beleírta a részvét könyvit, a legdrágább gyöngyöket, amint azt valami költő valamikor mondotta.

— De hát hogyan segítsünk rajta? Mert segítnünk kell.

— Van rá egy mód. Meg kell esalnunk a büszkeségét. Ott van a műtermében egy oltárképe, a legnagyobb festménye, a büszkesége. Ezt kellene megvenni tőle. Most olesón odaadná, az is jól járna, aki megvenné és ő elmehetne az árán délre, gyógyulni.

A grófné felegyenesedett és jóságos elhatározással mondotta:

— Jöjjön el édesem egy hét múlva. Addig talán rendbe hozom a dolgot az én jó istenem segédelmével.

A nemes grófné nem is huzta-vonta a dolgot egy pillanatra sem, mert amikor az emberszeretet magasztos ügyéről volt szó, akkor esodálatos energia gyuladt ki a szívében.

Mindenekelőtt is elővett egy nagy iv papírost és ráírta: "Sorsolási iv, egy szám ára száz korona". Aztán kiadta a rendeletet, hogy álljon elő a hintó, fejére tette fekete gyöngyös kalapját és kifelé indult. Az előszobában az ügyészével találkozott, aki alázatosan mondotta:

— Kegyelmes asszonyom, a mályi uradalom zárszámadását bártorkodtam elhozni.

— Most nem érek rá, édesem. Tegye csak az íróasztalomra, édesem, a véresi uradalom zárszámadása mellé, majd a kettőt egyszerre fogom átnézni. Most nem érek rá. Sürgős dolgom akadt.

Az ügyész meghajolt és elragadtatva mondta:

— Fogadni mernék, hogy a kegyelmes asszony most is valami szegény ördög ügyében fárad. A kegyelmes asszony sosem fárad belé az ilyesmibe!

A grófné ájtatosan válaszolta: — Az irgalmasság gyakorlásában nem fárad belé az, akinek ereje a hit... A propos, édesem, egy szegény festőről van szó, a kinek elgyöngült keze nem bírja el már az esetet. A tüdeje beteg és... ah, ne kívánja, hogy részletezzem ennek az embernek a balsorsát, mert érzem, hogy már szorongatja torkomat a sírás... Egy nagy oltárképe van, amit én fogok kisorsolni. Egy szám ára száz korona. Ön is aláír, nemde egy számot, édesem?

Az ügyész ijedten dadogta:

— Boesánat, kegyelmes asszonyom, de most momentán... a feleségem mindig kiüríti a pénztárcámat...

— Se baj, édesem, majd leírjuk a járandóságából, édesem... Ah, amikor irgalmasságot gyakorolunk, akkor érezzük az én jó istenem közellétét... de már sietek, édesem. A zárszámadást tegye csak a másik mellé... Mi van a Rózsa-utcai bérház számadásával? Majd kérem, hozza be... De most sietek, pá édesem.

Ősök és utódok

(Folytatás a 4-ik oldalról.)

— Hiszen a heregnek nincs felesége, mondta az egyik.

— Meghalt? — kérdezte megrettenve Garami.

— Dehogyan halt. Hiszen a hereg nőtlen ember, sohasem is volt felesége.

Garami értelmetlenül nézett rá. — De hiszen én ismertem. Egy csodaszép, magas, szőke asszony.

— Volt már itt, uram, mindenféle. A hereg nem barát s szerető a szép asszonyokat. De sürün szereti őket kjeserélni, mert mindig attól fél, hogy valamelyik a nyakában marad. Ha valamelyiktől nehezen tud szabadulni, a legfurfangosabb ürügyek alatt távolítja el őket. Volt itt egy éveig, ki sehogyan sem akart szépszerével távozni s már mindenki azt hitte, hogy örökre itt marad.

A hereg egy napon valami csinos, fiatal építész hozatott le Budapestről, hogy a kastélyt renoválja, megismertette a leánnyal, szabadjára hagyta őket s mikor megtörtént a baj, kocsira rakta a férfit is, a leányt is s így szabadult meg tőle. A leány még csak nem is panaszkodhatott, hogy sérelem esett rajta. Így még a végkielégítést is megtakarította, ami nála a legfontosabb.

Mindketten hangosan kacagtak s Garami a haragtól és szegénytől elpirosuló arccal tekintett ki a vasuti kocsi ablakán. A vasut már Szántó fölött kanyarodott fölfelé a hegyeknek s épp oda lehetett látni a kastélyra. Fehéren esillant elő a zöld fenyves közepéről a nagy, tornyos épület s bezárt ablakai titokzatos fényvel esillantak meg Garami szemei előtt, mintha valamit rejtenének előle. A park azonban szabadon állott s Garami belátott

épp a közepébe. Ott állott büszkén, egyenesen egy hófehér szobor, III. István szobra. Gunyosan kihívóan tekintett fel a kanyargó vasutra s Garami úgy érezte, mintha e gögös, hatalmas nagy ur intett volna, hogy deresre huzzák s megbotozzák. Megszégyenültnek, megaláztatnak érezte magát, mint aki belátja, hogy nyomtalanul tűnnek el a századok, nem változik semmi lényeges, csak a forma s ő is csak arra szolgál, amire ősei, hogy nálánál nagyobbak kihasználják, eldobják és megalázzák. Őklét fenyegetve emelte a szobor felé, de a vasut, fékjét megereztve, lefelé száguldott a völgybe, a kastélyt eltakaró hegyoldalra.

HA VISSZAMEGY A PÁRTI

Kohn Salamont, aki boldog völegény, felkeresi a menyasszonya. A leány roppant izgatott és egy kis, papírba göngyölt tárgyat nyújt Kohn felé.

Itt a jegygyűrűd, Salamon! — mondja. — Nem megyek hozzád feleségül... Mást szeretek...

— Mást? — ordít fel Salamon. És ki az? A nevét! A nevét akarom tudni!

— Az Isten szerelméért! — sikolt a leány. — Csak nem akarod őt megölni?

— Azt nem, — feleli erre nyugodtan Salamon, — csak el akarom adni neki a jegygyűrűt!...

A fekete hintó elindult a városba és meg-megállott egy-egy ház előtt. A grófné bement az ivvel, azán kijött és valahányszor kijött, észre lehetett venni, hogy egy-egy fénysugárral ragyogóbb lett az arca. A hintó megállott uri magánpaloták és egyszerű bérházak előtt egyaránt. A grófné kimeríthetetlen volt a kapacitálásban. Amikor az emberszeretet magasztos ügyéről volt szó, valóságos hős volt ez a matróna. Olyan volt, mint egy Jeanne d'Arc öreg korában.

Elment a nevesebb festőkhez is és sehonnan se ment el száz korona nélkül. A festők adtak neki, mert nem volt kizárva, hogy az özvegy grófné egyszer megfesteti boldogult férjének életnagyságu arcképét. Aztán elment a nevesebb szobrászokhoz. A szobrászok adtak neki, mert az a hír járta, hogy az özvegy grófné nagyszerű mauzóleumot akar építtetni boldogult férje emlékére.

Este megszámlálta a nemes grófné a pénzt. Ezerhétszáz korona volt összesen. Pedig ő kétezer koronát szeretett volna összegyűjteni a szegény beteg művésze javára. Belé roskadt egy bőr karosszékre és fájdalmasan rebegte:

— Még háromszáz korona kellene, hogy kerek legyen a kétezer.

Vékony fehér ujjait, amelyeken csak egy platina-gyűrű díszlett, összefonta és fölsóhajtott:

— Én édes Istenem, oh ne hagyj el, adj egy mentőgondolatot, honnan szerezzem elő, kitől kérjem a hiányzó háromszáz koronát?

Homlokát redőkre vonta és elgondolkozott:

— Almásdyéktól lehetne százat kapni, de nincsenek Pesten... Ferdyéné ideadná mind a háromszázat szívesen, de az ő atyja zsidó volt... Én jó Istenem, adj tanácsot, mit tegyek!

Hirtelen öröm villant fel gondokba redőzött arcán.

— Megvan! Holnap föltazom Bécsbe és audienciára jelentkezem. Az én jó agg királyom meg fogja hallgatni hű alattvalójának esdeklését...

Fölkacagott örömeiben.

— Oh, hogy ez nem jutott előbb az eszembe! Igen, elmegyek Bécsbe, az ő számolyához fogom letenni egy sorsüldözött ember szerencsétlen ügyét. És ő meg fog hallgatni. Hisz ő oly jó, oly nemes!

Ez a szent, nemes elhatározás mintha glóriaként sugárzott volna ősz feje körül. Érezte, hogy a szíve megenyhül a jól végzett nemes munka boldog érzésétől. A lelke mintha ájtatos zsolozsmákkal telt volna meg. Fölmagasztosulva nézett a plafondra, amelyet egészen beborítottak a drága diófa-faragások.

Aztán leült az íróasztalához, hogy átnézze a mályi és véresi uradalmak zárszámadásait. Mert ez jellemezte épen e nemes matrónát: egész nap a szerencsétlen sorsüldözött ügye-baja foglalta el és csak este ért rá, hogy tisztartóinak számadásait ellenőrizhesse.

AZ IDŐGÉP

IRTA: H. G. WELLS.

— Az indulással járó kellemetlen érzések most már kevésbé bántottak. Valami jóleső, ideges izgatottságot okoztak. Észrevettem ugyan, hogy gépem esetlenül ide-oda leng, de hogy miért, azt nem tudtam magamnak megmagyarázni. Elmém sokkal zavartabb is volt, semhogy törődjem e mozgással; csak rohantam, rohantam előre szinte tébolyodottan a jövődöbe. Eleinte alig gondoltam a megállásra, alig gondoltam másra, mint ez új érzésekre. De csakhamar friss benyomások támadtak elmémbe — valami kíváncsiság s nyomban rá valami félelemféle, — míg végre teljesen ezek ejtettek hatalmukba. Az emberiség minő különös fejlődése, a mi kezdetleges műveltségünkkel szemben minő esodás haladás lehetne az — gondoltam — amelyet látnék, ha közelről nézhetnék bele ebbe a homályos, esalóka világba, amely rohant, hullámzott szemem előtt! Hatalmas, ragyogó építmények emelkedtek körülöttem, szilárdabbak, mint a mai kornak bármely épülete, s e mellett mégis mintha csillámból és ködből lettek volna. A domboldalt buja zöld futotta be s megmaradt rajta a tél minden nyoma nélkül. A zürzavar fátyolán keresztül is tündéri szépként látszott a föld. Elmém mind erősebben kezdett a megállás gondolatával foglalkozni.

— A tulajdonképpeni veszély abban rejlett, hogy valami anyagra bukkanhatok a térben, amelyet géppel együtt elfoglaltam. Mialatt szörnyű gyorsasággal utaztam keresztül az időn, ez a lig okozott bajt: hogy úgy mondom, meg voltam hígulva, átsiklottam, mint a gőz, a közbeeső anyagok hézagain! De hogy megálljak, keresztül kellett szorítani magamat, molekuláról-molekulára, mindenem, ami utamba akad: s atomjaim oly szoros érintkezésbe kerülhettek az akadály atomjaival, hogy valami mélyreható vegyi visszahatás, esetleg valami óriási robbanás támad, mely készsülékemmel együtt kiröpít minden elképzelhető méretből — ki az ismeretlenbe. Ez a lehetőség többször megfordult elmémbe, mialatt a gépet készítettem; de akkor jókedvűen belenyugodtam, mint oly veszélybe, a mely elkerülhetetlen, amelyet, ha férfi vagyok, kockáztatnom kell! De most, mikor a kockázat perce elérkezett, nem láttam többé a dolgot a régi derűs világításban. A tény az, hogy az a különös idegenszerűség, amely körülfogott, a gép gyöngé, zizegő rezgése, s első sorban a hosszúra nyuló zuhanás érzete szinte észrevétlenül végképp felforgatta lelkem egyensúlyát. Kijelenttem magamban, hogy schasem állhatok meg s ugyanekkor szeszélyes vakmerőséggel elhatároztam, hogy nyomban megállok. Mint valami türelmetlen bolond rángatni kezdtem az emeltyűt, mire a gép hirtelen fölfordult, s én a levegőn keresztül előre zuhantam.

— Villámesapás dörgése hangzott fülemben. Kábultan feküdtem egy pillanatig. Irgalmatlan jég

eső zúgott körülöttem; lágy pázsiton ültem, szemben felfordult géppel. Még minden szürkének látszott: de nemsokára éreztem, hogy fülem nem zúg többé. Körültekintettem. Valami kis kerti tisztáson lehettem, amelyet rhododendron-bokrok szegtek körül. A piros virágok özönrel peregetek a földre a jégeső esapásai alatt. A pattogó, táncoló jég kis felhőkben függött a gép fölött s úgy huzódott a földön, mint a füst. Egy pere aiat borig áztam. Szép vendéglátás — szóltam, — ezt érdelem, mert megszámlálhatatlan esztendőt keresztül utaztam, hogy meglátogassalak beneteket.

— Csakhamar eszembe jutott, mekkora bolondság volt így megáznai. Felálltam s körülnéztem. A rhododendronok mögül valami fehér köből faragott óriási alak látszott határozatlanul a ködös zuhogásban. De a világon semmi egyéb nem volt látható.

— Bajos volna leírni, mit éreztem. Amint a zuhogó jég ritkult, tisztábban láttam a fehér alakot. Jó magas volt, mert egy ezüstös nyárfá csak a válláig ért. Fehér márványból volt, szárnyas szfinxhez hasonlított, de szárnyai, a helyett, hogy merőlegesen emelkedtek volna ki oldalából, szétterjedtek, úgy hogy szinte lebegni látszott.

— lapzatát, mely úgy látszott, bronzból volt, vastag patina borította. Aera véletlenül felém volt fordulva; üres szemével mintha rám figyelt volna; ajkai körül bágyadt mosoly árnya játszott. Az idő szörnyen megviselte, úgy hogy szinte kellemetlen nyugtalanító érzést keltett. Ott álltam rábámulva egy ideig, — félpercig, vagy talán félóráig. Közeledett és távolodott, amint a jég sűrűbben vagy ritkábban hullott előtte. Végre másfelé fordítottam tekintetemet egy pillanatra, s láttam, hogy a jégfüggöny foszlásnak indult, s a menybolton felesillan az előtörő nap fénye.

— Rátékintettem újra az elnyúló fehér alakra, s hirtelen rám szakadt utazásom teljes vakmerőségének érzete. Mit fogok látni, ha a ködös függöny teljesen félrehúzódik? Mi minden nem történt az emberekkel? Mi lesz velem, ha a kegyetlenség vált uralkodó szenvedélyvé? Ha időközben az emberi faj elvesztette emberi jellegét, s valami emberföltívé fejlődött, a mely a rokon-szenvet nem ismeri, s hatalmában mindent eltapos? Hátha valami őskori vadállatnak fognak tartani, a melynek félelmességét s visszataszító voltát csak növeli az a körülmény, hogy hozzájuk hasonlít: valami ocsmány teremtménynek, amelyet halaszthatatlanul le kell ölni?

— Most már több hatalmas árnyat vettem észre — rengeteg építményeket bonyolult szegélyzetekkel, nyulánk oszlopokkal s a esőndesedő viharon keresztül erdőshátú domboldalt emelkedett fölé a magasba homályosan. Okatlan rémület ejtett hatalmába. Félőrülten fordultam oda az időgéphez s nekiláttam, hogy rendbehozzam. A szürke özön elsőp-

rödött s szétfoszlott, mint valami kisérlet lebegő leple. Fölöttem, a nyári égbolt mély kékségében, barnás felhősíkok oszlottak kavargva a semmiségbe. A hatalmas épületek tisztán, élesen látszottak körülöttem, ragyogva a jégzápor nyomaitól s kiemelkedve a falak mentén meggyülemlett jégdarabok fehérségéből. Mintha valami idegen világba vetődtem volna véletlenül. Ugy lehettem, mint a madár a szabad légtérben, amely tudja, hogy fölötte lebeg a héja s készül lecsapni rá. Félelmem örületté növekedett. Nagyon lélekzettem, összeszorítottam fogaimat s nekiestem dühösen újra a gépnek, könyökömmel és térdeimmal. Kétségbeesett erőfeszitésemnek engedett s visszafordult, belevágódva erősen vállamba. Egyik kezemmel megkapva a nyeret, másikkal az emeltyűt, nagyokat lihegve készen álltam arra, hogy újra beleüljek.

— De amint nyitva állt előttem a gyors visszavonulás útja, viszatért újra bátorságom. Sokkal több kíváncsisággal és kevesebb félelemmel szénéztem a távoli jövődö elem táruló világában. Egy kör alakú nyílásban, jó magasan a legközelebbi ház falán, egy csoport dus, lágy ruhába öltözött alakot vettem észre. Megláttak ő is, s arcukat felém fordították.

— Majd közeledő hangokat hallottam. A fehér szfinx mellett a bokrok közül felém futó emberek fejei és vállai látszottak. Egyikük ama gyalogösvényen bukkant elő, mely egyenesen ahoz a kis tisztáshoz vezetett, a hol géppel álltam. Alig négy láb magas apró emberke volt, bíbor lepelben, derekán bőrvél. Szandal vagy koturnus volt a lábán, tisztán nem vehettem ki. Lábszára térdig csupasz volt s feje fődetlen. Csak most vettem észre, mikor ezt megláttam, mily meleg volt a levegő.

— Szépsége és bája mellett leírhatatlan gyöngesége volt az, a mi meglepett. Arcának pirja a sorvadás legszebb nemére emlékeztetett, arra a haldokló szépségre, melyet oly gyakran halunk emlegetni. Láttára rögtön visszanyertem önbizalmamat. Eleresztettem a gépet.

V.

Aranykor.

— A következő pillanatban szemben álltunk egymással, én és a jövődönek ez a törékeny lény. Egyenesen felém jött s szemembe nevetett. Azonnal meglett, hogy viselkedésében nyoma sem volt a félelemnek. Majd oda fordult két társához, akik nyomon követték s beszélni kezdett velük különös, édes hangzású, folyékony nyelven.

— Mások is jöttek, és csakhamar egész csoport, vagy nyolc-tíz ily remek kis teremtes fogott körül. Az egyik megszólított. Elég furesán az ötlött eszembe, hogy hangom tulságosan kemény és mély volna nekik. Ugy, hogy válasz helyett fülemben mutatva, megráztam a fejem. Egyet lépett felém, habozott, majd megérint-

tette kezem. Rögtön rá éreztem, hogy puha kis kacsókat tapogatók hátamat és vállamat. Meg akartak bizonyosodni arról, hogy valóssággal létezem. De mindebben nem volt semmi nyugtalanító. Ellenkezőleg volt valami ezekben a kedves kis lényekben, ami bizalmat lehelt, — valami bájos kedvesség, szinte gyermeki vidámság. S amellet oly gyöngéknek látszottak, hogy azt képezelhettem, széthajigálhatom az egész esomót úgy, mintha golyók volnának. De mikor láttam, hogy rózsás kezeikkel az időgépet kezdik tapogatni, hirtelen megmozdultam, hogy visszaintsem őket. Szerenese, hogy akkor, mikor még nem volt későn, eszembe jutott a veszedelem, a melyről eddig megfeledkeztem, s megfogva a gép rudjait, lecsavartam és zsebredugtam a kis emeltyűket, amelyek mozgásba hozhatók. Azután újra megfordultam, s fürkésztem, hogyan folytathatnám az érintkezést.

— S ekkor, közelebről szemlélve vonásaikat, további furesaságokat vettem észre ezeken a kezes, meissen porcellánszerű alakokon. Hajuk, a mely egyenletesen göndörödött, éles vonalban végződött nyakukon és arcuk fölött; pehelyszerű nyoma sem volt arcukon a szörnek, s kisiny álluk hegybe futott össze.

(Folytatjuk.)

A NAGY PROBLÉMA.

Fölvilágosítsuk-e a gyermekeket? Ez a modern nevelés-tani kérdés. Sokféle megoldást is találtak ki azok, akik a fölvilágosítás mellett törnek lándzsát. Valamelyik népszerű tanácsadó azt ajánlotta, hogy a természetrajz tanítása kapesán az állatvilág ismertetésével legalkalmasabb a gyermekeket bevezetni a nagy misztériumba.

Egy modern apa ezt a módot választotta. A nyolcéves kis fiával kiment az állatkertbe, hogy ott megismertesse vele a — golyát. Azt gondolta ugyanis, hogy a nyolcéves fiúcskával még elhitheti a golyamesét, hogy tizenkétéves korában már megérthesse vele természetudományi alapon is e nagy kérdést.

Odaáll vele a golyakertre elé és mondja: — Látod fiam, ez a hosszucsőrű madár a golya. Ez hozza a kis gyerekeket.

A fiu ránéz az apjára, esodálkozó arcot vág, majd cinkus egykedvűséggel feleli:

— Ugy, hát a golya hozza a kis gyerekeket, nos akkor — füttyölök az egész házasséltre.

Azzal otthagya a bámuló atyát, aki talán még most is gondolkodik a problémán: Fölvilágosítsuk-e a gyermekeket?